

# Агротехнически дейности в овощната градина през септември

*Автор(и):* ас. Кирил Кръстев, Институт по декоративни и лечебни растения – София

*Дата:* 09.09.2025 *Брой:* 9/2025



През септември агрометеорологичните условия ще се определят от температури над климатичните норми и валежи около и под нормата за месеца.

Най-високите температури ще достигат 33–35°C, докато минималните ще падат до 6–8°C. В западната половина на страната валежите ще бъдат около и над нормата – между 35–65 л/кв.м. за равнините и 55–85 л/кв.м. за планинските райони. В Източна България сумата на валежите ще е между 45–55 л/кв.м., което ще помогне за облекчаване на евентуални сухи периоди. В по-голямата част от полските райони ще отсъства продуктивна влага в 50 и 100cm почвен слой.

През първото десетдневие се очакват валежи, главно в западните и централните райони, на места съпроводени с гръмотевици. В планините дъждовете ще бъдат по-интензивни, особено в Централна България, по време на очакваният фронт на 3-5 септември. След това температурите ще се повишат. Максималните ще са между 27–34 °С, минималните – 14–18 °С, като по-ниски температури се очакват във високите равнинни полета на Западна България - 11–13 °С. По Черноморието дневните ще достигат 24–27 °С, а нощните – до 17–20 °С. Първата седмица на септември ще донесе постепенна промяна във времето – летните горещини ще отстъпят място на по-нестабилни атмосферни условия, повлияни от стратосферни аномалии в полярния вихър. Температурите ще се понижат леко, като смяна на въздушната циркулация се очаква около 3–5 септември, с потенциал за по-хладни нахлувания заради по-слаб полярен вихър в стратосферата (аномалии от +3,5 °С до +5,7 °С над нормата на нивото от 10 hPa). В този период се очаква и преминаването на студен атмосферен фронт. След този фронт ще настъпи кратко стабилизиране с пренос на по-топъл въздух, което ще повиши дневните температури до 28–33 °С за няколко дни.

Първите дни от второто десетдневие ще бъдат предимно слънчеви, с разкъсана облачност следобед. Температурите ще се повишат до 24–28 °С. Към 9–12 септември от юг ще проникне по-топъл въздух и дневните стойности ще достигнат 26–30 °С. Разваляне на времето се очаква около 13-16 септември. Температурите ще се стабилизируют около 15–24 °С. Времето ще бъде определяно от атмосферни смущения, с повишена вероятност от валежи и есенно време.

Климатичните модели предвиждат по-чести циклони през третото десетдневие, повлияни от по-слаб полярен вихър. В началото на периода времето ще бъде облачно и дъждовно заради циклон над Балканите, като се очаква понижение на температурите. На височина над 1500-2000 м. са възможни и валежи от сняг. Към края на третото десетдневие въздушната маса ще се стабилизира, температурите ще се повишат и на места максималните стойности ще достигат 14–20 °С, близки до нормата за края на септември.

Листният апарат на дърветата фотосинтезира активно, осигурявайки асимилати за изхранване на плодовете, диференциране на плодните пъпки и отлагане на резервни хранителни вещества. Колкото по-навреме се оберат плодовете, толкова по-добре дърветата се запасяват с хранителни вещества, по-леко понасят ниските зимни температури и нормално плодоносят през следващата година.

*В овощните разсадници*

Продължават грижите за семенилицата – поливат се при засушаване и се обработват. Внимава се подложките да не прорастват.

Превръзките, използвани след окулиране се преглеждат и ако има опасност от впиване се разхлабват.



### *Присаждане на пъпка върху подложка*

Не по-късно от средата на месеца привършва окулирането (присаждане на пъпка) на подложките в питомник първа година. Почвата в питомниците, утъпкана от присаждачите се обработва. Обработка се и почвата в питомник втора година.

Продължава прочистването на маточните насаждения от примеси. Сега е най-подходящото време за идентифициране на подложките.

### *В овощните насаждения*

За да може дървесината добре да се закали, грижите в младите насаждения са насочени към своевременно прекратяване на растежа. При продължително засушаване обаче, особено при семковите, се препоръчва умерена поливка.



Започва беритбата на есенно-зимните сортове ябълки и круши. Извозва се набраната продукция и се сортира. Моментът на беритбата на плодовете трябва правилно да се определи. Беритбената зрелост на плодовете може да се определи по следния комплекс от признаци:

- Сила на задържане на плода. В беритбена зрелост плодовете се отделят лесно от носещата ги дървесина.
- Избистряне цвета на кожицата и месото.
- Твърдост на плодовото месо. На определена степен на зрелост съответства определена твърдост на плодовото месо. Установява се с пенетрометър.
- Възраст на плода. За всеки овощен вид и сорт съответства генетично определен срок от цъфтежа до беритбена зрелост. При късните сортове ябълки той е 130-146 дни, а при късните сортове круши – около 120 дни.
- Чрез скорбялна проба. Методът се базира на способността на скорбялата да се оцветява в синьо, под въздействие на йод. В оптимална беритбена зрелост 1/3 до 1/2 от повърхността на отреза се оцветява в синьо.

В края на лятото плодовете увеличават теглото си с 1-2 % на денонощие, така че много ранната беритба води до значителни загуби. Освен това, рано обраните плодове нямат типичния за сорта органолептичен комплекс и при следберитбено доузряване не го придобиват. При късно обраните плодове процентът на

повредите от физиологично разпадане на плодовото месо нараства, получава се брашнеста консистенция и стъкляване.

Внасят се плодовете в плодохранилищата и се зареждат камерите. Следи се за правилното съхраняване на плодовете. Оптималната температура за съхранение на плодовете е около 0 °С, при относителна влажност на въздуха 85-90 %. Въздухът в хладилната камера трябва да се подлага на циркулация. Подмяната на въздуха през първия месец от съхраняването се извършва ежеседмично, а по-късно един или два пъти месечно.



*Извършва се беритба на късните сливови сортове – Стринава, Габровска, Анджелино*

Масово се прибират ореховите плодове.



*Към средата на месеца започва беритбата на бадемовите плодове*

Най-подходящият момент е, когато месестата обвивка е напълно отворена, но преди да е засъхнала и прилепнала към черупката.

*В ягодовите насаждения*

При необходимост се напояват ягодовите насаждения – както млади, така и стари.

Разсадът за създаване на нови насаждения се изважда и съхранява. В зависимост от времето на засаждане ягодовият разсад се изважда от маточните насаждения от края на август до края на ноември. За есенно засаждане той се изважда по-рано, а за съхраняване в хладилник и за лятно засаждане по-късно, но при температура на въздуха, не по-ниска от 0 °С. От растенията, предназначени за есенно засаждане след изваждане се отстраняват повредените от болести и неприятели. Останалите се почистват от ластуните и сухите листа, навързват се на снопчета по 25 или 50, поставят се в касетки или други съдове и до засаждането се съхраняват, като се следи корените да не подсъхнат.

Растенията, които ще се съхраняват в хладилник се изваждат и се обезлистват. Корените се почистват от полепналата почва, чрез изтръскване или промиване с вода. Растенията се навлажняват добре и се поставят по 500 в полиетиленови торби (35 - 40 x 45 - 50 см). Във всяка торба се поставя етикет с

наименованието на сорта, класата и броя на растенията. Торбите се съхраняват херметически и се съхраняват при температура  $-2^{\circ}\text{C}$ . Въздушната влажност в хладилните помещения се поддържа над 90%.



### *Извършва се есенно засаждане на разсада в новите насаждения*

Непосредствено преди засаждането коренчетата на растенията се изрязват до свежа жизнена част, без да се съкращават прекомерно. За да се намали изпарението се отстраняват старите листа.

Засаждането на растенията се извършва на дълбочина, колкото са били преди изваждането или малко по-дълбоко, като се внимава коренчетата да не се подгъват и пъпката да не се засипва с почва. Почвата около разсада се притъпква добре и се полива. При ранни срокове на засаждане се полива повторно, а при късни – след около 7 дни. След около седмица се проверява прихващането и местата на пропадналите растения се попълват. До края на есента се полива още 2 - 4 пъти.

### *В малиновите насаждения*

Маточните насаждения се почистват чисти от плевели. Младите и плододаващи насаждения се обработват редовно. Плододалите издънки се изрязват, изнасят се и се изгарят (ако това не е направено през август).



*Продължава подготовката на площите за нови насаждения*

*В касисовите насаждения*

При засушаване поливането се отразява много добре. Според нуждите се полива 1-2 пъти. Почвата се обработва редовно. Вкоренилищата се поливат 1-2 пъти. Почвата се обработва и се поддържа рохкава и чиста от плевели.



Подготвят се площите за новите насаждения – извършва се торене (3-5 т оборски тор, 80-100 кг суперфосфат или същото количество от друг фосфорен тор, 25-30 кг калиев сулфат или същото количество от друг калиев тор на декар), риголване.

### *В насажденията с други култури*

Приключва лятното присаждане на кавказка хурма с пъпки от райска ябълка. Извършва се проверка за прихващането на пъпките и при необходимост се извършва разхлабване на превръзките.

След като присадниковият леторасл на лимона израсне на 10-15 см височина подложката се изрязва без чеп над мястото на присаждане. За да се изправят и привържат летораслите се забиват малки колчета.



## *Продължава беритбата на смокини*

Почвата в насажденията, семенилицата и питомниците на южните култури се поддържа рохкава и чиста от плевели. При нужда се напоява редовно, особено актинидията (киви).

Продължават грижите за заложените за вкореняване в началото на юли зелени резници от киви, арония, облепиха и др. Започва процесът на закаляване. Постепенно броят и продължителността на оросяването се намаляват. Осъществява се постепенно проветряване на вегетационните съоръжения.